Cartierul Floreasca. Construit pentru Omul Nou

Originea și toponimia: moșia Floreștilor și periferia de nord a Bucureștiului

Cartierul Floreasca ocupă un fragment din vechiul inel de moșii care înconjura Bucureștiul, în partea de nord a orașului, pe malul râului Colentina. Numele îi vine de la moșia boierilor Florești, atestată documentar încă din secolul al XVI-lea, pe vremea domniei lui Mihai Viteazul. Timp de aproape trei veacuri zona a rămas un teritoriu rural și mărginaș, iar transformarea ei într-un cartier propriu-zis a început abia după destrămarea marii proprietăți boierești, la începutul secolului XX. Straturile succesive ale acestei istorii — moșie, periferie insalubră, parcelări interbelice și, în cele din urmă, mare ansamblu de locuințe socialiste — explică structura aparte a țesutului urban de astăzi.

Moșia Floreștilor și satul de pe Colentina

În sec. XVI–XVII, teritoriul făcea parte din moșia domnească din jurul Bucureștiului și se întindea spre nord până în vadul Colentinei. Pe el se afla un sat mare, împărțit în trei vetre — Floreasca de Sus, de Mijloc și de Jos —, o așezare mărginașă în care viața rurală se organiza în jurul gospodăriilor de zarzavagii, al micilor conace de țară, al livezilor și grădinilor. Moșia aparținea neamului boieresc al Floreștilor, o veche familie din Țara Românească, cunoscută și sub forma Kalliarch (Caliarh), zisă Florescu. De la numele acestor stăpâni a rămas, prin uzul popular, toponimul Floreasca.

Cea mai veche mărturie păstrată din perioada boierească este biserica de pe Calea Floreasca nr. 216, aflată peste drum de lacul de astăzi. Atestată documentar în 1738, ea și-a pierdut pisania originală, astfel încât datarea și ctitoria rămân stabilite pe criterii stilistice. Istoricul George D. Florescu a atribuit zidirea ei, în stil brâncovenesc, postelnicului Istratie Florescu — văr al domnitorului Constantin Brâncoveanu —, ridicată probabil la sfârșitul secolului al XVII-lea și reparată în 1716. După marele cutremur din 1738, lăcașul a fost refăcut de marele vornic Ioniță Florescu și de soția sa, Anica Ghica. Redusă la ruină spre sfârșitul secolului al XIX-lea, biserica a fost restaurată în secolul XX de arhitectul Paul Smărăndescu, cu sprijinul financiar al familiei Negropontes; cu acest prilej a fost resfințită sub hramul Sfânta Sofia, după numele soției donatorului. Restul atribuirilor privind ctitorii și datarea exactă rămân documentar incerte, în lipsa izvoarelor originale.

Artera principală a zonei vechi era Drumul Plăcintei, cale de acces menționată în documente la sfârșitul secolului al XVII-lea, care traversa moșia Floreștilor și ducea spre târgul Bucureștilor. Acest traseu istoric avea să fie preluat, în linii mari, de Calea Floreasca de mai târziu, axa în jurul căreia s-a structurat întregul cartier.

Ultimii proprietari și destrămarea moșiei

Printre boierii de seamă ai familiei se numără Antonache Caliarch-Florescu, ban al Craiovei, care ridicase în apropierea dealului Colentina un conac înconjurat de livezi și grădini. Ultimul mare proprietar din neamul Florescu a fost Alexandru Emanoil Florescu (1822–1907), om politic important și apropiat al domnitorului Alexandru Ioan Cuza. După divorțul acestuia, moșia a trecut în stăpânirea fostei sale soții, Elena Cornescu, care avea să joace un rol decisiv

în dispariția marii proprietăți. Amintirea familiilor s-a păstrat în toponimia locală, prin străzile care le poartă numele — Manu, Cornescu, Rosetti-Bălănescu.

După moartea Elenei Cornescu, în 1916, moșia a fost cumpărată de Banca Chrissovelloni, care a parcelat-o și a vândut-o pe loturi în 1922. Momentul marchează sfârșitul marii proprietăți boierești și nașterea nucleului rezidențial din care avea să se dezvolte cartierul. Contextul era favorabil: după Primul Război Mondial, Bucureștiul primea un aflux masiv de populație, iar terenurile mărginașe, ieftine și încă neconstruite, deveneau atractive pentru parcelare.

Periferia insalubră și Groapa Floreasca

La cumpăna secolelor XIX și XX, precum și în primele decenii ale secolului XX, zona a rămas o periferie săracă a Capitalei, cu case modeste, terenuri virane, grădini de zarzavat și gropi. O parte din teren era exploatată pentru nisip și cărămidărie, iar pe suprafețele joase se depozitau deșeuri. Degradarea era veche: în cadastrul moșiei Florescu din 1898 figurau, lângă biserica ajunsă ruină, doar zidurile acesteia, o curte de circa 800 de metri pătrați și o groapă de nisip. În prelungirea mahalalei din jur s-a format ceea ce bucureștenii numeau Groapa Floreasca, un spațiu insalubru folosit pentru depozitarea gunoiului.

Imaginea zonei era una a contrastelor. Alături de primele parcelări de locuințe cochete, destinate funcționarilor și intelectualității urbane, se întindeau la margine cocioabe insalubre, locuite de muncitori și de oameni săraci. Lipsa canalizării făcea ca, pe vreme de ploaie, ulițele să se transforme în lacuri — motiv pentru care unele porțiuni erau poreclite Veneția Bucureștiului —, iar în 1930 locuitorii se plângeau autorităților de turmele de oi care pășteau în groapa Floreasca, un focar de infecție și de mizerie.

Pe acest fond mărginaș aveau să se suprapună, între cele două războaie mondiale, primele intervenții de urbanizare coerentă: hipodromul de pe malul lacului, parcelările pentru locuințe ieftine, marile dotări industriale și medicale și amenajarea lacului Floreasca. Ele constituie subiectul capitolului următor.

Nucleul interbelic: hipodromul, parcelarea și marile dotări moderne

După destrămarea moșiei și vânzarea terenurilor pe loturi, în 1922, zona a intrat, în perioada interbelică, într-un proces de transformare care avea să-i dea primele repere urbane moderne. Trei tipuri de intervenții s-au suprapus în doar două decenii: amenajările sportive de pe malul lacului, parcelările pentru locuințe și marile dotări industriale, medicale și hidrotehnice. Războiul avea însă să oprească dezvoltarea, lăsând cartierul, în bună parte, doar schițat pe hârtie.

Hipodromul și velodromul Floreasca

După Primul Război Mondial, cursele de cai au câștigat o popularitate crescândă, iar hipodromul de la Băneasa devenise neîncăpător. Inginerul Ion Matak, proprietar de herghelie, a cumpărat la începutul anilor 1920, de la Societatea de Locuințe Ieftine, un teren de circa 180.000 de metri pătrați pe șoseaua Ștefan cel Mare, unde s-a ridicat, în 1922–1923,

Hipodromul Floreasca, pe malul lacului. Proiectul era legat de Societatea Națională pentru Îngrijirea Cailor de Rasă (SNIC), grupată în jurul lui George Negropontes.

Ansamblul cuprindea, de fapt, două circuite: Hipodromul Floreasca propriu-zis, aparținând SNIC, care răspundea standardelor internaționale, și cel al societății pentru încurajarea calului de trap și obstacole. În 1924, această din urmă societate a fost lichidată, iar SNIC i-a cumpărat terenul situat la sud; cursele de trap s-au mutat ulterior la noul hipodrom de la Băneasa. Perioada de glorie a fost scurtă, concentrată în intervalele 1924–1928 și 1933–1935. Pe latura de sud a funcționat câțiva ani un velodrom, amenajat într-o veche groapă de cărămidărie și considerat la vremea lui cel mai modern din sud-estul Europei.

După mijlocul anilor 1930, hipodromul a fost dezafectat, iar terenurile au început să fie parcelate. Pe locul velodromului avea să se ridice, după al Doilea Război Mondial, stadionul Dinamo. Amintirea vechilor grajduri s-a păstrat izolat în țesutul cartierului — o casă de pe strada Vornicul Manolache poartă și astăzi inscripția „Grajd".

Parcelarea pentru locuințe ieftine și străzile cu nume de compozitori

Terenul fostului hipodrom, proprietatea SNIC — societate anonimă română aflată în lichidare —, a fost inclus în planul de lotizare a cartierului, sub forma a două parcelări distincte, Negroponte și SNIC, aceasta din urmă (Parcelarea Hipodromul Floreasca) suprapunându-se aproximativ peste conturul actual al zonei. Intenția de lotizare exista încă din 1923, dar parcelarea propriu-zisă, gândită pentru locuințe ieftine, s-a concretizat abia spre sfârșitul anilor 1930. La conturarea țesutului rezidențial a contribuit și Societatea Comunală pentru Locuințe Ieftine, înființată în 1908 și inspirată de ideea orașului-grădină.

Planul de parcelare a terenului SNIC este atribuit arhitectului Duiliu Marcu. Planificarea urbanistică a unei bune părți din cartier și, mai ales, ideea de a da străzilor nume de compozitori sunt legate de arhitectul Corneliu Rădulescu, a cărui familie avea o educație muzicală aleasă. Așa se explică toponimia unitară, aparte în peisajul bucureștean, cu străzi purtând nume ca Bach, Beethoven, Chopin, Verdi, Puccini, Bizet, Glinka, Ceaikovski, Rahmaninov, Strauss sau Rossini. Atribuirea parcelării diferă între surse: planul terenului SNIC apare semnat de Duiliu Marcu, în timp ce planificarea unei părți din cartier și denumirile muzicale sunt puse pe seama lui Corneliu Rădulescu.

Al Doilea Război Mondial a întrerupt însă dezvoltarea. În cadrul lotizării inițiale a fost ridicat doar un număr mic de locuințe individuale, astfel încât cartierul rămăsese, la sfârșitul anilor 1940, un grid de străzi trasat și o infrastructură parțial realizată, presărate cu câteva vile. Această structură prealabilă avea să condiționeze decisiv forma pe care regimul comunist o va da ansamblului de mai târziu.

Marile dotări: spitalul, uzina Ford și lacul Floreasca

Paralel cu parcelările, zona a primit în anii 1930 câteva dintre cele mai importante dotări moderne ale Capitalei. În 1934 se deschidea Spitalul Clinic de Urgență, care avea să devină un reper medical major al Bucureștiului. Un an mai târziu, industria auto americană se instala pe Calea Floreasca: la 1 martie 1935, Ford România — reprezentată de Theodor Davila, fiul

dramaturgului Alexandru Davila — înainta Ministerului Industriei și Comerțului propunerea pentru construirea unei uzine de montaj de automobile de lux la Calea Floreasca nr. 159.

Uzina de Montaj Ford Română S.A.R. adăpostea prima linie de montaj operațională a concernului american din Europa de Est. Hala, în stil modernist, avea circa 140 de metri lungime, 45 lățime și 14 înălțime și a fost realizată de un colectiv de proiectare condus de arhitectul Emil Miclescu. Aici se asamblau anual în jur de 2.500 de automobile Ford V8, iar printre practicanții tinereții lor s-a numărat și viitorul rege Mihai I. Uzina a funcționat până la naționalizarea din 1948, când a fost transformată în întreprinderea Automatica; hala este astăzi monument istoric.

Tot în această perioadă s-a schimbat radical raportul zonei cu apa. În 1936, sub domnia lui Carol al II-lea, a fost amenajat lacul Floreasca, cu o suprafață de aproximativ 70 de hectare, ca parte a sistemului hidrotehnic al salbei de lacuri de pe Colentina, alături de Herăstrău și Tei — lucrări legate de numele inginerului Nicolae Caranfil. Asanarea și regularizarea lacului au transformat malurile insalubre de odinioară într-un cadru de loisir și au ridicat considerabil potențialul urbanistic al întregii zone.

Astfel, la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, fosta periferie insalubră dispunea deja de un grid de străzi, de infrastructură parțială și de repere industriale, medicale și hidrotehnice de prim rang. Cartierul de locuințe rămânea însă, în cea mai mare parte, un proiect neîmplinit. Reluarea lucrărilor și transformarea zonei într-un mare ansamblu de locuințe colective aveau să vină abia după 1950, sub regimul comunist — subiectul capitolului următor.

Construirea cartierului socialist (1955–1962)

Transformarea radicală a zonei a venit abia după 1950. Pe structura interbelică — gridul de străzi trasat de lotizarea fostului hipodrom și infrastructura parțial realizată — regimul comunist a suprapus primul mare ansamblu de locuințe colective planificate din Bucureștiul postbelic. Rezultatul a fost un cartier considerat de mulți specialiști un ansamblu-etalon, atât prin momentul construcției, cât și prin calitatea locuirii pe care avea să o ofere.

<u>Reluarea proiectului și contextul post-Stalin</u>

După încheierea războiului, lucrările întrerupte au fost reluate, iar începând cu 1955 a fost propus un nou plan de dezvoltare a cartierului. Structura moștenită a fost decisivă: gridul de străzi și infrastructura deja realizate, precum și cele câteva locuințe individuale păstrate, nu au permis organizarea blocurilor în jurul curților interioare închise, tipice cvartalului de inspirație sovietică. A rezultat astfel o structură hibridă, care amintește deopotrivă de spațiile comunitare ale cvartalelor și de simplitatea clădirilor-bară amplasate paralel, prefigurând urbanismul anilor 1960.

Momentul era, ideologic, unul incert. Moartea lui Iosif Vissarionovici Stalin, în 1953, generase o schimbare de viziune la Kremlin, ilustrată de discursul lui Nikita Hrușciov din 1954, care condamna excesele formale ale realismului socialist și introducea două elemente noi: economia și, ulterior, inspirația din arhitectura vernaculară. Floreasca marchează exact

acest punct de cotitură — trecerea de la limbajul monumental stalinist spre o abordare economică și cantitativă. Prin această poziționare și prin apropierea de urbanismul liber, cartierul a generat, pentru prima oară în context local, un ansamblu de locuire în parc.

Etapele de construcție și colectivul de arhitecți

Cartierul a fost edificat în etape. Prima, între 1956 și 1958, a vizat perimetrul cuprins între Calea Floreasca, Calea Barbu Văcărescu, strada Ceaikovski și strada Glinka: 45 de blocuri cu circa 1217 apartamente pentru aproximativ 5300 de locuitori, dotate cu spații comerciale la parter, o școală, o grădiniță, o creșă și o policlinică-dispensar. A doua etapă, între 1958 și 1959, propunea extinderea spre sud, până la strada Rossini, cu încă 27 de blocuri și 886 de apartamente, precum și extinderea la nord de Ceaikovski. Zona nordică a fost dezvoltată integral ulterior, ajungându-se la 57 de blocuri cu 1342 de apartamente, dar folosind alte tipuri de construcții.

Cifrele privind ansamblul complet diferă în funcție de sursă și de perimetrul luat în calcul. La nivelul întregului cvartal, autoritățile au ridicat în jurul anului 1960 circa 102 blocuri de 2–5 niveluri, cu aproximativ 2559 de apartamente, la care s-au adăugat vile realizate prin cooperare și câteva blocuri-turn la marginea fostei gări Floreasca — în total în jur de 3001 apartamente, construite prin Statul Popular al Capitalei, prin Ministerul Agriculturii și Silviculturii.

Proiectarea blocurilor a fost realizată la Institutul Proiect-București: autor era arhitectul Corneliu Rădulescu, iar colaboratori, arhitecții Alfred Tanenzapf, Virgil Nițulescu, Felix Zelig și Hans Gross. Cartierul a fost prezentat de Corneliu Rădulescu în revista *Arhitectura* (1957) și, ulterior, în *Arhitectura R.P.R.* (1958–1959), publicații care documentează etapele de construcție și concepția de ansamblu.

Arhitectura: de la realismul socialist la formula „național în formă”

Prima etapă ilustrează, la nivelul limbajului arhitectural, trecerea de la realismul socialist spre abordarea economică și cantitativă: blocuri-bară cu regim redus de înălțime, de regulă patru niveluri, gândite fără lifturi și dispuse paralel, pe străzi înguste și drepte. Zona dezvoltată ulterior, mai ales la nord de Ceaikovski, ilustrează însă un alt discurs ideologico-arhitectural, orientat spre arhitectura vernaculară — o expresie „națională în formă, dar socialistă în conținut”. Apar astfel elemente decorative de inspirație tradițională: acoperișuri de țiglă, arcade la balcoane, pergole de lemn sau polate peste intrări și fațade colorate în tonuri pastelate, alternate de la o clădire la alta.

Un fapt notabil ține de toponimie: deși regimul a intervenit adesea asupra numelor de străzi, denumirile burgheze cu nume de compozitori din parcelarea interbelică au fost, în cea mai mare parte, păstrate. Câteva artere au primit temporar nume rusești — precum M. Gorki și L. Tolstoi —, pe care s-au aplicat proiecte-tip de blocuri (tipurile D și F). Unitatea de concepție, cu aceleași principii și adesea aceleași planuri arhitecturale reluate în anii 1950–1960, explică omogenitatea vizuală a cartierului.

Dotările integrate: parc, cinematograf, școli și comerț

Florească a fost gândit ca un micro-raion cu toate facilitățile la îndemână: magazine la parterul blocurilor, școli, grădinițe și creșe, policlinică-dispensar, o piață, spații comerciale grupate, baze sportive și un cinematograf. Aceste dotări, integrate în țesutul rezidențial, dădeau cartierului autonomia unui mic oraș și susțineau imaginea unei locuiri moderne, convenabile pentru standardele epocii.

Parcul central al cartierului — actualul parc Garibaldi — a fost conceput inițial în jurul clădirii Clubului Muncitoresc, pentru a fi modificat ulterior. La una dintre extremitățile spațiului verde a fost amplasat cinematograful de tip cinemascop, devenit simbol al modernității — un proiect-tip realizat de arhitecta Mariana Bucur și publicat în revista *Arhitectura* în 1963. În jurul parcului au apărut spații comerciale și o cofetărie pe Calea Florească, iar două străzi transversale largi, Ceaikovski și Glinka, dotate cu spații comerciale și verzi generoase, funcționau, alături de parc, drept spațiile publice majore ale cartierului.

Dincolo de blocuri și de dotări, adevărata identitate a cartierului avea să fie dată de spațiile verzi dintre blocuri și de proiectul peisagistic care le însoțea — subiectul capitolului următor.

Peisajul și spațiul public

Ceea ce deosebește Florească de alte cartiere de blocuri ale epocii nu sunt atât locuințele, cât spațiile dintre ele. Cartierul este unul dintre cele mai verzi ale Bucureștiului, iar raportul ridicat dintre suprafața verde și cea construită îi dă o identitate aparte față de zonele învecinate. Această calitate se datorează unui proiect peisagistic ambițios, realizat doar parțial, și modului în care locuitorii au continuat, în timp, ceea ce planificatorii lăsaseră neterminat.

<u>Proiectul peisagistic: de la amenajarea rigidă la orașul-grădină</u>

Proiectul peisagistic al cartierului a fost realizat de o echipă interdisciplinară de la ISCOR (Institutul central pentru sistematizarea orașelor și regiunilor), Atelierul de parcuri: arhitecții Dan Bacalu, Silvia Granet și Elena Andone, împreună cu inginerul horticol Irene Gewölb, alături de Corneliu Rădulescu. Lucrarea a fost emblematică pentru mișcarea de recuperare a naturii urbane de la mijlocul anilor 1950.

Concepția a evoluat vizibil de la proiect la realizare. Parcul central al cartierului — actualul parc Garibaldi — fusese gândit inițial rigid, cu axe de simetrie și accente monumentalizante; un al doilea plan, publicat în 1957, aducea o schimbare radicală de viziune, cu o abordare compozițională mai liberă, inspirată de principiile orașului-grădină și de interpretarea în stil *gardenesque* a parcului englez, cu secvențe vizuale variate și locuri de joacă pentru copii.

Proiectul urmărea să rupă monotonia blocurilor-tip prin mijloace de peisagistică. Fiecare stradă perpendiculară pe artera principală urma să aibă la intrare un grup de arbori de esență diferită — o stradă dominată de castani, alta de platani, alta de ulmi sau de tei; la fiecare intrare de bloc erau prevăzute grupuri diferite de arbori și arbuști decorativi, de la iasomie și liliac la trandafiri; iar terenurile de joacă erau diferențiate pe grupe de vârstă, cu leagăne, balansoare, tobogane și bazine de nisip.

Din rațiuni economice, planul ambițios a fost însă abandonat în favoarea unor plantații minimale, așa cum apar ele în varianta publicată în 1958. Amenajările din jurul blocurilor primei etape au rămas o soluție intermediară, cu o geometrie ușor ordonată și simetrizată, în vreme ce în zona nordică, construită mai târziu, amenajarea a fost minimală, la limita sterilității. Bazinul de nisip a rămas elementul specific al întregului cartier și cea mai lizibilă urmă a amenajării inițiale.

Spațiile verzi interstițiale și apropierea lor

Paradoxal, tocmai nefinalizarea proiectului peisager a devenit una dintre calitățile majore ale zonei: a lăsat loc locuitorilor să-și aproprieze spațiile comunitare și a generat un atașament real față de cartier. Caracterul aparte al Floreascăi nu e dat, de fapt, de spațiile verzi publice, ci de spațiile interstițiale, fără nume, din jurul blocurilor — cele care, în multe alte cartiere, nu reușesc să-și găsească un sens social.

Aici, modul de realizare a locuințelor — inclusiv la partere joase și la demisol — și plantarea parțială a spațiilor dintre blocuri au dus în timp la o privatizare a suprafețelor verzi adiacente locuințelor, până la apariția unor „apartamente singure în curte", o formulă folosită de peisagista Ioana Tudora. Locuitorii au continuat, practic, proiectul peisager: au plantat vegetație în jurul blocurilor — cartată ulterior în lucrarea de cercetare a Oanei Pîrvu —, au amenajat mici grădini în dreptul ferestrelor și au îngrijit spațiile comunitare din vecinătate.

Această investire personală și de grup în spațiu a generat atașament și o istorie trăită a comunității. Dincolo de confortul locuirii, construirea în timp a acestui peisaj hibrid — rezultat al proiectului oficial și al intervențiilor individuale — a lăsat o moștenire și o memorie colectivă a cartierului, un patrimoniu comun imaterial, care completează dimensiunea sa fizică.

Marile spații verzi: parcurile Verdi, Garibaldi și Floreasca

La scara întregii zone, Floreasca rămâne unul dintre cele mai verzi cartiere ale Bucureștiului. La nord se învecinează cu parcul Verdi, iar la sud înglobează parcul Garibaldi; alte două spații verzi publice majore sunt malul lacului Floreasca și parcul omonim. Fiecare are un caracter propriu, apreciat diferențiat de comunitate: parcul Garibaldi pentru atmosfera familială și dotările sale, parcul Verdi pentru ambianța mai sălbatică, malul lacului pentru aspectul său natural, iar parcul Floreasca pentru amenajările destinate copiilor și sportivilor.

Împreună, de la parcuri și malul lacului până la grădinile interstițiale dintre blocuri, aceste spații alcătuiesc o rețea gradată, de la privat la comunitar și public, considerată de specialiști cea mai importantă resursă a cartierului. Această calitate a locuirii avea să fie dublată, în epocă, de o intensă construcție de imagine: Floreasca a fost prezentat drept raionul „Omului Nou" și model al locuinței socialiste — subiectul capitolului final.

Imaginea și comunitatea „raionului Omului Nou"

În doar două decenii, fosta periferie insalubră, având în centru întreprinderea Ford și o parcelare de loturi individuale, s-a transformat într-un „orășel" cu peste 10.000 de locuitori — după unele estimări, aproape 15.000. Fiind primul mare cartier ridicat de regimul

comunist, Floreasca a fost așezat de autorități în vitrina „măreților realizări” și a ajuns să întruchipeze idealul locuinței socialiste. Dincolo de blocuri și de spațiile verzi, cartierul a devenit astfel și un obiect de propagandă, și o comunitate cu un profil social aparte.

Vitrina noii locuiri socialiste

Construcția cartierului a fost documentată pas cu pas de presa vremii, prezentată în filme documentare și de ficțiune, folosită ca scenă pentru discursuri politice și ca decor de film, iar zona a fost inclusă în traseele oficiale, cu tururi ghidate pentru delegații și personalități aflate în vizită. Filmul documentar *Iată fostele gropi Floreasca*, realizat de Studioul Sahia în 1958, ilustra triumful noii orânduiri asupra mizeriei de dinainte.

Într-un discurs din 1958, Gheorghe Gheorghiu-Dej, liderul Partidului Muncitoresc Român, a lăudat raionul ca pe un pas înainte, prin îndepărtarea de tehnicile tradiționale de construcție, cu cărămidă și mortar, și prin utilizarea panourilor din beton prefabricate industrial. Imaginea cartierului construită de presă a fost cercetată ulterior de istoricii Andrei Răzvan Voinea și Cristian Dumitrescu, care au identificat zece teme recurente; la loc de frunte se afla contrastul dintre vechi — asociat capitalismului și burgheziei — și nou, socialist.

Articolele epocii, scrise într-o cheie ideologică, criticau burghezia, insistau asupra aspectului insalubru al zonei de dinainte de comunism și preaslăveau avântul tehnologic din construcții, sprijinul sovietic și portretul muncitorului constructor. Floreasca era prezentată ca un „șantier al tineretului”, unde munca voluntară a noilor locatari — la amenajarea parcului și a bazei sportive sau la dezăpeziri — confirma imaginea „omului nou” mutat la bloc, care, venind din condiții grele, devenea, potrivit discursului oficial, un cetățean mai bun.

Un cartier favorizat: locuitorii raionului

În perioada comunistă, Floreasca a devenit un cartier favorizat, locuit de muncitori fruntași, de funcționari de partid și de cadre ale Securității. Apartamentele confortabile pentru standardele epocii, apropierea de centru și absența întreruperilor de utilități întrețineau imaginea unui cartier privilegiat. Această istorie socială a fost documentată pe larg de proiectul de cercetare *Arhitectura nostalgiei: istoria cartierului Floreasca (1895–1968)*, coordonat de istoricul Andrei Răzvan Voinea și realizat de o echipă interdisciplinară de istorici, arhitecți, sociologi și urbaniști — printre care Andrei Mihail, Maria Șalaru, Irina Calotă-Popescu, Irina Băncescu și Mircea Dragomir.

Viața comunitară și limitele apartamentelor

Locuitorii primelor decenii formau o comunitate strânsă, cu relații puternice între vecini. Copiii se jucau împreună în spațiile comune dintre blocuri, iar părinții se cunoșteau și colaborau la activități precum întreținerea spațiilor verzi. Așa cum arată sociologa Maria Șalaru, cartierul era bine echipat cu facilități care făceau viața convenabilă: magazine la parterul blocurilor, școli, grădinițe, creșe și locuri de joacă.

Modelul de micro-raion era completat de o rețea densă de dotări sociale și culturale: parcul Verdi și mai multe baze sportive — date în folosința întreprinderilor Automatica și I.C.S.I.M., a G.I.C.L. și a cooperației Voința —, cinematograful, piața, complexul comercial

al U.C.E.C.O.M., două școli gimnaziale și un liceu, grădinițe și creșe, un dispensar, ștranduri și un complex sportiv cu debarcader și promenadă pe malul lacului.

Cu toate acestea, apartamentele — deși bine gândite pentru perioada în care au fost construite — aveau și deficiențe: băi foarte mici, bucătării înghesuite și lipsa unui confort modern, resimțite mai ales de familiile numeroase. Tocmai de aceea, calitatea locuirii în Floreasca a ținut, în timp, mai puțin de apartamentul propriu-zis și mai mult de vecinătatea sa imediată — spațiul dintre blocuri, comunitatea și dotările din jur.

Așa se încheie perioada de formare a cartierului: de la moșia boierească și periferia insalubră, prin nucleul interbelic al hipodromului și al parcelărilor, până la marele ansamblu socialist care i-a fixat structura, peisajul și identitatea. Această structură gradată de spații — private, comunitare și publice — și memoria colectivă a locuitorilor au rămas, dincolo de epoca ce le-a dat naștere, resursa cea mai de preț a Floreascăi.

Personaje

Notele biografice de mai jos adună persoanele care au marcat istoria cartierului Floreasca — de la proprietarii moșiei și inițiatorii amenajărilor interbelice până la arhitecții, peisagiștii și cercetătorii care i-au dat forma și interpretarea de astăzi.

Arhitectură

Corneliu Rădulescu (Bibi) — arhitect. Autorul proiectului cartierului de locuințe Floreasca, realizat la Institutul Proiect-București; a semnat prezentarea cartierului în revista *Arhitectura* (1957) și în *Arhitectura R.P.R.* (1958–1959). Îi este atribuită planificarea urbanistică a unei bune părți din cartier, precum și ideea de a da străzilor nume de compozitori.

Alfred Tanenzapf — arhitect (n. cca 1905). Format la Milano, cu o carieră pe două paliere: practica interbelică individuală, de influență art deco și modernistă, și practica postbelică în colective de proiectare pentru locuințe colective. Colaborator la proiectul blocurilor Floreasca.

Virgil Nițulescu — arhitect (1922–2000), specializat în proiectare, de expresie modernist socialistă. Colaborator la blocurile comuniste timpurii din Floreasca; între alte lucrări se numără Blocul Sanitas și cvartalele de pe Calea Griviței și Calea Ferentari.

Felix Zelig — arhitect, proiectare de expresie funcționalist socialistă. Colaborator la proiectul blocurilor comuniste timpurii din Floreasca.

Hans Gross — arhitect, proiectare de expresie modernist și funcționalist socialistă. Colaborator la blocurile Floreasca; între alte lucrări, imobilul de pe Calea Plevnei 20.

Duiliu Marcu — arhitect (1885–1966), una dintre figurile majore ale arhitecturii românești interbelice. Planul de parcelare a terenului fostului hipodrom Floreasca, proprietatea SNIC, îi este atribuit.

Emil Miclescu — arhitect. A condus colectivul de proiectare al halei Uzinei de Montaj Ford Română de pe Calea Floreasca (1935), construcție de factură modernistă.

Mariana Bucur — arhitectă. Autoarea proiectului-tip al cinematografului de tip cinemascop din cartier, publicat în revista *Arhitectura* în 1963.

Peisagistică (echipa ISCOR)

Dan Bacalu — arhitect peisagist, membru al echipei ISCOR (Atelierul de parcuri) care a realizat proiectul peisagistic al cartierului Floreasca, prezentat în 1957.

Silvia Granet — arhitectă peisagistă, membră a echipei ISCOR care a proiectat amenajarea peisageră a cartierului.

Elena Andone — arhitectă peisagistă, membră a aceleiași echipe ISCOR.

Irene Gewölb — inginer horticol, membră a echipei ISCOR responsabile de proiectul peisagistic al cartierului.

Cercetători și autori

Ioana Tudora — peisagistă și cadru didactic la USAMV București. Autoarea studiului despre Floreasca ca patrimoniu construit, publicat în *Revista Monumentelor Istorice*, și a formulei „apartamente singure în curte”, folosită pentru a descrie privatizarea spațiilor verzi dintre blocuri.

Andrei Răzvan Voinea — istoric, coordonatorul editorial al proiectului de cercetare *Arhitectura nostalgiei: istoria cartierului Floreasca (1895–1968)*, finanțat prin Timbrul de Arhitectură al Ordinului Arhitecților din România.

Maria Șalaru — cercetătoare în domeniul social, coautoare a proiectului *Arhitectura nostalgiei*, cu contribuții privind viața comunitară și memoria locuitorilor.

Irina Calotă (Calotă-Popescu) — cercetătoare a istoriei urbanismului bucureștean, autoarea volumului *Dincolo de centru. Politici de locuire în București (1910–1944)* și coautoare a proiectului *Arhitectura nostalgiei*.

Irina Băncescu — arhitectă și cercetătoare; a analizat tipologiile de locuire colectivă din Floreasca în cadrul proiectului *Arhitectura nostalgiei*.

Mircea Dragomir — coautor al proiectului de cercetare *Arhitectura nostalgiei*.

Oana Pîrvu (Oana Georgiana Pîrvu) — peisagistă, autoarea unei cercetări asupra evoluției peisajului vegetal din cartierul Floreasca (lucrare de disertație, USAMV București, 2015).

Personalități istorice

Boierii Florești — familia boierească (Kalliarch, zisă Florescu) care a dat numele zonei. Între membrii ei se numără Istratie Florescu, ctitor atribuit al bisericii de pe Calea Floreasca în vremea lui Constantin Brâncoveanu; marele vornic Ioniță Florescu, restaurator al bisericii după cutremurul din 1738; Antonache Caliarch-Florescu, ban al Craiovei; și Alexandru Emanoil Florescu (1822–1907), ultimul mare proprietar al moșiei, om politic apropiat al domnitorului Alexandru Ioan Cuza.

George Negropontes — proprietar de cai și om de sport, figură centrală a Societății Naționale pentru Îngrijirea Cailor de Rasă (SNIC) și a Hipodromului Floreasca; familia sa a finanțat restaurarea bisericii Sfânta Sofia.

Ion Matak — inginer și proprietar de herghelie, care a cumpărat la începutul anilor 1920 terenul de pe șoseaua Ștefan cel Mare pe care s-a ridicat Hipodromul Floreasca.

Theodor Davila — reprezentantul companiei Ford în România din 1931 și fiul dramaturgului Alexandru Davila; a inițiat construirea Uzinei de Montaj Ford Română de pe Calea Floreasca, în 1935.

Referințe:

- Floreasca, primul mare cartier construit de comuniști în București. Cum a ajuns raionul socialist magnet pentru milionari de azi (b365.ro)
- Cum a ajuns o groapă de gunoi în topul locurilor preferate în care să locuiești în București
- Floreasca, de la cartier bucureștean insalubru "de săraci", la zona rezidențială ultraluxoasă, cu prețuri amețitoare de Sky Tower, cea mai înaltă clădire din România
- Parcelarea Floreasca – povestea unuia dintre cel mai atractive cartiere din Bucureşti
- Despre Floreasca ca patrimoniu construit (Ioana Tudora)
- Arhitectura nostalgiei. Istoria Cartierului Floreasca – Raport de cercetare (OAR)
- Evoluția peisajului vegetal din cartierul Floreasca (Oana Georgiana Pîrvu)
- Cartierul Floreasca în 1956 (video)
- Perioada de deschidere și relativă resincronizare
- Floreasca (Wikipedia)
- Cartierul Floreasca, o istorie ca-n filme: de la groapa de gunoi a Bucureștiului, la moșia boierească și zona luxoasă de astăzi (Bucuresti.ro)
- Istoria cartierului Floreasca (Skia Real Estate / One)
- Bucureștiul meu. Transformarea unui cartier: cum s-a transformat Groapa Floreasca în „cartierul securiștilor" (Digi24)
- Zona Floreasca – liniște și confort (Residentialist / SVN Romania)
- Parcul Floreasca (Wikipedia)
- Parcul Floreasca – istoric și descriere (Zile și Nopți)
- Spitalul Clinic de Urgență București – Spitalul Floreasca (Wikipedia)
- Spitalul Clinic de Urgență București – prezentare oficială (Spitalul de Urgență Floreasca)
- Liceul Teoretic „C.A. Rosetti" – prezentare (Bucuresti.ro)
- Biserica Nașterea Maicii Domnului – Floreasca (CrestinOrtodox.ro)
- Complexul sportiv Floreasca (Wikipedia)
- Club Floreasca – facilități și localizare (Club Floreasca)
- Sala Fitness Floreasca – descriere (Floreasca.com)
- Cum ajung aici – Floreasca (Floreasca.com)
- Cartierul Floreasca – zona exclusivistă rezidențială în București (Bliss Imobiliare)
- Avem un cartier! Cum procedăm? Despre Floreasca ca patrimoniu comunist (Revista Monumentelor Istorice)

(sinteză INDEX, 2026)